

waiho ano tena mahara i kona takoto ai hei rapu ma te hinengaro a nga ra kei te takoto. Anei taku ki te Etita o "Nga Moteatea": he moi naaku kia whakahokia ano te kupu o tenei wahi o te waiata nei ki tona takotoranga: "*Ka kiiia Paikea Ruatapu ki te tama mōmea,*" Kauaka "*Ka kiiia Ruatapu e Uenuku.*"

"*Manintua, ko manini aro.*" E ki ana te Etita i tona whakamarama mo enei ingoa: "Ko nga ingoa enei o nga *ko* kumara" I ahua patata tenei ki ta Take, ki ta Maata, ki ta Wi Perc. E ki ana ratau, ko nga ingoa enei o nga "Kaheru" tuatahi; ara o te timatanga mai o te mahi kumara a nga tipuna o te Maori. "*Ko manawaru, ko araituru.*" Ko *Manawaru* ko te maara i whakatokia ai te purapura o te kumuara. Ko te hangaitanga o taua maara, kei te taha ra rere o te huarahi i te wharekura pakeha i Manutuke ka rohea atu tena. Ko te *Araituru* o te oriori nei, ko te taniwha nana i waha mai a a Horouta waka i Hawaiki ki Aotearoa nei Ehara i Araituru awa i Turanga e kiiia ra ko "Arai." He hairinga tera no Araituru taniwha. E rua nga tanuoha nana i waha mai a Horouta: Ko Ruamano, ko Araituru E ki ana a Wi-Pere, hei te takurua, ka haere nga taniwha nei ki Ngapuhi. Kia haere atu kia raumati, ka hoki mai ki runga nei. Ka whaka-matikao te kowhai ka pua e tahi rakau, ka kiiia kua hoki mai a Ruamano raua ko Araituru: ara i te kupu o te oriori nei: "Ko Araituru ka kitea e te tini e te mano." Ko tona tinana kaore e kitea. Engari ko nga tohu o tona taenga mai ka kitea, ka rangona ranei. Ka tino purotu te puawai o te rakau, ara, o te kowhai, o te hutukawa o te rata, o te heketara, o te heketara, o te rangiora, ka kiiia: "Kua tau a Ruhiterangi ka tau kei raro." He tipua tenei a Ruhiterangi, ehara i te whetu.

"*Hei kura mo Mahaki:*" Ko te korero a Te Aitanga a Mahaki, ko te peka i mauria mai nei ki uta hei "*Kura mo mahaki.*" i onokia ki Toroa, i Waerenga-a-Hika. E ki ana a Take raua ko Maata, no te wa pakeha tonu nei i mate ai taua kahika. Ko tona ingoa, ko te *Kura a Mahaki*. He kahika hua taua kahika.

Poutu-te-rangi: Ki ta Wi Pere korero, ko tetahi tenei o nga ingoa mo te wa e kiiia nei he "*Ngahuru*" "*Ko te kakahu no Tu, ko te Rangikahupapa.*" E ki ana a Wi Pere, ko te tikanga o tenei korero: "Ko te kakahu o te tangata, ko te Rangi tonu e tu iho nei." Ko "Tu" ko "Tumatauenga," ko "Tutawake," ko te manatangata.

Heoi,

T. WI-REPA.

WHAKAMARAMA WAIATA.

Waiata 147.

"E to e te ra,

Rere whakawai ana ia ki te rua, etc."

E ki ana te Etita o "Nga Moteatea," he waiata aroha tenei